

„Manden uden Jædreland.“

af
Edward G. Hale.

Paa Danfæ ved
G. M.

(Fortsat.)

Maaske var det paa dette hans andet Toigt, at han deltog i det navnfulde Val, hvor den fejrede Skonhedsdronning Fru Graff kastede Glans over Fæstet.

Skibet havde længe ligget for Anker i Bugten ved Napoli; Officere gjorde Besøg paa de engelske Skibe og modtog Genbesøg af Befalingsmændene paa disse.

Saa kom de pludselig i Danfæ om at holde Val, som jeg virkelig ikke begriber, at der paa „Warren“ kunde være Plads nok dertil. Men maaske Damerne ikke den Gang fyldte saa meget i Valdragt som nu til Dags. Nok er det, at Vallet fandt Sted.

Da der var Brug for Nollans Lukas, men Officere ikke vilde bede ham om Lov til at benytte det uden med det samme at indviere ham med til Vallet, udbad de sig af Kaptajnen Tilladelse til at gøre dette.

De fik Tilladelsen paa Betingelse af, at de selv overtog Ansvaret for, at han ikke kom til at tale med nogen, der kunde „give ham Underretning“.

Saa tog de da fat paa Danfæ, og et udjagt Selskab var det.

Spofficere har jo altid haft Ord for at være uhyperlige Danfæ, og blandt Damerne saas den amerikanske Konjuls Truc og Døtre og en hel Krans af engelske Døtre og Fruer. Ja, tager jeg ikke fejl, var det ved dette Val, at selve Lady Hamilton var til Stede.

En Del af Officere var blevne enige om Hittens at tage Nolan lidt til Side og tale fortroligt med ham, for at ingen uindviert skulde komme til og volde Ulykke.

Zmidlerik gif Danfæ med Liv og Lyst, og de Officere, der danne Nollans Gæstebud, begyndte at tage sig deres Hverv noget lettere. Her syntes jo ikke at være Grund til Frygt.

Men saa handte det, at en af de engelske Damer — maaske det var selve Lady Hamilton — forlangte nogle „amerikanske Danse“. Musikforbjet, som bestod af litter Negre, fattede saa i med „Virginia Reel“, og denne skulde efter Skik og Brug efterfølges af „De gamle Tretten“.

De dansende Officere skyndte sig at følge Musikken og lærte de unge Englandsrinder Danfæns forskellige Lure uden at sige dem, hvorfor den ikke havde noget Navn.

Men det var ikke denne lille Tildragelse, jeg vilde fortælle.

Da Stemningen steg og Danfæ efterhaanden blev mere og mere lystig, begyndte maaske Nolan og de ansvarshavende Officere at føle sig trygke.

Pludselig — som om det var den naturlige Ting af Verden — gaar Nolan hen til Valdrønnen, Fru Graff, og siger:

„Jeg haaber, at De ikke helt har glemt mig, Fruen Rutledge. For jeg udbede mig Høret af en Dans?“

Han gjorde dette saa hurtigt, at Vignat Jellows, der stod ved Siden af ham, ikke fik Tid at hindre ham. Men Fru Graff lo blot og svarede:

„Jeg er ikke Fruen Rutledge længer; men jeg vil alligevel gerne danse med Dem for gammelt Bekendtskabs Skyld.“

I det samme nikkede hun hen til Jellows, som om hun vilde sige, at han kunde være ganske rolig for hende. Nolan hørte hende Armen, og de indtog deres Plads i den dansende Kvadrille.

Dengang dansede man kun Kontradanse, og der var ikke saa megen Lejlighed til Samtale som ved vore Nutidsballer.

Men Emil og Høst, forstaaende Haandtryk og blusende Rødme — alt liget var der Tid og Lejlighed til.

Nolan troede, at dette skulde blive en lykkelig dag for ham. Han havde i sin Tid truffet den fejrede amerikanske Skonhed i Philadelphia, og hun syntes at være sendt til ham her saa længe fra Hjemlandet af Simlen selv.

Saa ofte deres Lur i Danfæ var forbi, saa han derfor sit Smil til at tale til hende, idet han forsigtigt begyndte med at spørge hende ud om hendes Rejse i Europa, hvad hun syntes om Frankrig, om hun havde besøgt Vevju o.s.v.

Men under det langste Ophold, da han stod med sin Damer allerbage i de dansendes Rækker, tog han Mod til sig og spurgte:

„Har De nylig hørt hjemme fra, Fru Graff?“

Da Fru Graff mange Aar senere fortalte mig denne Historie, søjede hun til, at han var ganske bleg, og at hans Stemme rystede, da han fremsatte sit Spørgsmaal.

Dg hun? hun saa paa ham — saa ligesom tværs igennem ham med sine dejlige Øjne og svarede:

„Hjemme fra? jeg troede, at De, Hr. Nolan, var den sidste, som brød Dem om at høre hjemme fra?“

Dermed forlod hun ham og styrede tværs over Dækket hen til sin Mand og lod Nolan staa ene tilbage. — Han dansede aldrig mere.

Jeg kan ikke fortælle Begivenheder af hans Liv i Næstefølge. Men blandt de mange mere eller mindre sagnagtige Beretninger vælger jeg en enkelt, der synes mig sandsynlig, og som jeg har faaet bekræftet ved troværdige Mennefters Vidnesbyrd.

Naturligvis dannede der sig alle mulige Sagn om hans Person.

Mange ansaa ham for en meget fornem og vigtig politisk Anfører; ja, en Del af Søfolkene, der jo sjældent er stive i Historien, antog ham for at være „Manden med Jernmasken“.

Men nu vil jeg berette noget af det glædeligste, der

vederfæredes ham under hans halvtredstidtyearige Jangenskab.

Først maa jeg dog sige, at jeg har hørt denne Begivenhed berette paa tre, fire forskellige Maader — maaske kan noget lignende være haandt flere Gange; Læderne var urolige nok dertil.

Paa hvilket Skib det skete, kan jeg ikke sige, men det var i hvert Fald i en af de store Fretgatkampe med Englandskerne, hvor vor Flaade fik Jiddaaben.

Et fjendeligt Projektill trængte ind gennem en af vore Kanonporte og fejede baade Kanonens Officere og Mandskab bort.

Nu kan man tale om Mod, saa meget man vil, men den Slags Ting er ikke lystelige at se paa.

Da nogle af Søfolkene, som var faldne om paa Dækket, mærkede, at de var ufladte, og begyndte at rejse sig for sammen med Ambulancemændene at bære Ligene bort, kom Nolan frem i Skjorteærmer og tog Befalingen ved Kanonen — skiftet som om han alle Dage havde været dens Officer.

Han sagde, hvem der skulde gaa ned i Skibslagaret til de faarede, og hvem der skulde blive hos ham — han gjorde det hele saa roligt og med den uroflørlige Sikkerhed, som faar de Menige til at trykte aldeles blindt.

Med egne Hænder lodede han Kanonen, tog Sigte og gav saa Ordre til at fyre løs. Dg han blev paa sin Post og holdt Søfolkene i Afstand, til Sejren var vunden. Medens Kanonen i Afledes, sad han paa Lavetten, skønt han hele Tiden var udsat for den fjendelige Ild.

Han viste dem en nemmere Maade at haandere det tunge Skibspaa, han fik de plumpe Mænd til at le over deres egen Slejthed, og naar Kanonen var affølet, fik han den ladet og affyret igen med saadan en Hurtighed, at den afleverede dobbelt saa mange Stud som Skibets andre Kanoner.

Kaptajnen gif omkring paa Dækket for at opmuntre Søfolkene, og da han kom hen til Nolan, førte denne Haanden til sin Hat og sagde:

„Jeg viser dem, hvordan vi Artillerister lærer os ad, Hr. Kaptajn!“

Dg nu følger den Del af Historien, hvorom alle Beretninger samstemmer: „Ja, det ser jeg, og jeg takker Dem, Hr. Nolan! Jeg vil aldrig glemme denne Dag, og den skal ogsaa blive en Mindebet for Dem.“

Da Skibet var endt, og det engelske Skib erobret, holdtes der Tafflegudstjeneste og Parade paa Skansedækket.

Midt under Højtideligheden sagde Kaptajnen: „Hvor er Hr. Nolan! Ved Hr. Nolan om at komme herop!“

Da Nolan kom, sagde Kaptajnen: „Hr. Nolan, vi stylder Dem alle Tak for denne Dag. De er en af vore egne og vil blive nævnet i Rapporten.“

Da saa lyfste den gamle Mand sit eget gamle Pardejsværd fra sit Vælte, rakte det til Nolan og bad ham bære det.

Jeg har hørt det fortælle af en Mand, der selv var til Stede. Nolan græd som et Barn, og han havde god Grund dertil, Staffel! Han havde ikke baaret Baagen siden sin usalige Dag ved Fort Adams. Men senere har han ved enhver højtidelig Lejlighed dette løjrlige gamle Sværd.

Kaptajnen holdt Ord og nævnte ham i Rapporten. Det hed sig, at han indstændigt havde bedet om, at Nollans Straf maatte blive ham eftergivet.

Han skrev i hvert Fald et særligt Brev til Sekretæren i Krigsdepartementet, men der kom intet ud deraf. Som jeg før sagde: det var paa denne Tid, de begyndte at lade uvidende om hele Sagen i Washington, saa at Nolan blev ved at være Jange, blot fordi ingen rovede at løslade ham uden ny Ordre hjemme fra.

Det hedder sig, at han sejlede med Parker — den rigtige gamle Fesjer-Parker —, da denne satte sig i Besiddelse af Rusfahva-Perke.

Som Artilleriofficer, der havde gjort Tjeneste i Vesten, kendte Nolan mere til Fæstninger, Løbegrave, Kaveliner, Rakfjader og alt saadan noget end Spulfene, og han arbejdede af fuld Kraft for at faa Batteriet i Orden.

Jeg har altid syntes, at Parker burde lade ham blive som Befalingsmand paa Fortet sammen med Gamble.

Saa havde Spørgsmaalet om hans Fremtid været løst med det samme, og vi vilde formodentlig i dette Øjeblik endnu have været i Besiddelse af Verne og paa den Maade ejet en Station i Stillehavet.

Alt dette ligger jo et halvt hundrede Aar tilbage i Tiden.

Derfor Nolan dengang var tredive Aar, maa han have været nær firs, da han døde.

I fyrrtyve Aars Alderen saa han ud, som han var treds, men efter den Tid kunde jeg aldrig opdage nogen Forandring paa ham.

Efter hvad jeg har set og hørt, maa han have været i alle Jordens Farvande, skønt han næsten aldrig besøgte Land.

Han maa have kendt flere af vor Flaades Officere end nogen anden levende Mand.

Han fortalte mig engang med et sørgmodigt Smil, at ingen kunde leve mere regelmæssigt end han.

„De ved jo nok, at man kalder mig „Jernmasken“, og jeg er lige saa flittig som han skal have været. Men at læse eller en Umulighed, man maa søge Udspredelse i andet Arbejde. Jeg bruger akkurat fem af Dagens Timer til Læsning. Saa bruger jeg ogsaa bestemte Timer til at gøre Optegnelser i mine Notisbøger. Disse og mine Samlemapper faar deres daglige Tilfud.“

Sans Samlemapper var noget af det morsomste, man kunde se.

Han havde en seks, otte Stykker, hver helliget sin særlige Bidskab.

En af dem kaldte han „den historiske“, en anden „den naturhistoriske“ o.s.v.

Men den morsomste af dem alle sammen var den, som hed „Tit og Tat“.

Disse Mapper indeholdt for Rejsten ikke blot Uddrag af Aviser og Bøger. Der var ogsaa tørrede Planter, Ben og Muslingestaller.

Mappernes Bind var af smukt udskåret Ben eller Traa, som han lærte Mændene paa Skibet at forarbejde. Han tegnede fortrinlig. Nogle af hans Tegninger var rene Kunstværker — undertiden røbede de de pudsigste Indfald, undertiden fremstillede de alvorlige Emner, og der kunde det være noget sælsomt gripende ved dem. Jeg da vide, hvem der nu ejer Nollans Samlemapper.

Han sagde altsaa, at Læsning og Skrivning var hans vigtigste Sysselsættelser, og at han hver Dag ofrede sig Timer paa sine Bøger og Mapper.

„Men“, tilføjede han, ligesom ethvert Menneske bør have et Arbejde, maa det ogsaa have nogen Morst. Naturhistorier er min Udspredelse; til den bruger jeg atter to Timer daglig.“

Søfolkene bragte ham lidt Jugl og Fisk, men paa et langt Toigt maatte han riske med Lufthøden og Skaterlaser og den Slags Smaadyr.

Han var den eneste Naturhistoriker, jeg har kendt, der vidste noget om Susfluens og Røffluens Væsen.

Lige lærde Folk kan altid sige, om de har en Lepidoptera eller Steptoptera for sig; men de kan aldrig give nogen Besked om, hvordan man skal bære sig ad med at fange dem eller blive af med dem. Herom vidste den store Linné ikke en Smis mere end et to Aars Barn. Men Nolan kunde fortælle derom.

Som sagt, disse ni Timer udgjorde hans daglige Arbejdstid.

Nesten af Dagen spadserede han eller talte med sine Bekendte. Endnu paa sine gamle Dage gif han lange Lure frem og tilbage paa Dækket.

Jeg har aldrig hørt, at han nogen Sinds har været syg. Men naar andre var syge, tyede de til ham om Hjælp; for han vidste bedre Besked end mangen Læge, og han var den mest opofrende Sygeplejer, man kunde tænke sig.

Det var ogsaa næsten altid ham, hvem det blev overdraget at holde Væn, naar nogen var død, eller der var andet alvorligt paa Færde. Han gjorde det villigt og gerne, og mangen barket Næve tørrede i Smug en Taare af Biet, naar Nollans blide og alvorlige Røst led hen over det forsamlede Mandfak.

Mit eget Bekendtskab med Filip Nolan begyndte en Jyd, otte Aar, efter at Krigen var endt, da jeg gjorde min første Rejse som Midshipman.

Det var kort efter Vedtagelsen af Traktaten om Slavehandelen, og Regeringen havde sendt os ned i de Sydatlantiske Farvande for at passe paa, at der ingen Overtrædelse skete.

Lige straks jeg kom om Bord, antog Nolan for en Slags Stridspræst — en Præst i blå Uniform.

Jeg gjorde ingen Spørgsmaal om ham. Alting paa Skibet var nyt og fremmed for mig. Jeg var bange for at blotte min grønne Uvidenhed ved at spørge mig for, og jeg antog vistnok, at der var saadan en „Glatnap“ paa alle Skibe.

En Gang om Ugen spiste han i vor Messe, og vi havde Ordre til ikke at tale om Hjemmet den Dag.

Men derjom det var blevet os ubtryffeligt forbudt at nævne Planeten Mars eller en af Møbesøgerne, vilde jeg ikke have spurgt hvorfor; der var saa mange andre Ting, der forekom mig lige saa urimelige.

Jeg kom først til at forstaa lidt af Hemmeligheden ved „Manden uden Jædreland“, da vi en skønne Dag udsnappede en ussel lille Skonert, der havde Slaver om Bord.

Der blev jendt en Officer over for at tage den i Besiddelse, men lidt efter fandt han sin Vaad tilbage med det Bud, at han endelig maatte have nogen til Hjælp, som kunde tale Portugisisk.

Jugen af Officere kendte dette Sprog, og Kaptajnen var lige ved at lade forføre, om der blandt Mandfakbet skulde findes nogen, der kunde paatage sig at være Tolk.

Da traadte Nolan frem og sagde, at han baade kunde forstaa og tale Portugisisk og gerne vilde paatage sig Hvervet, om Kaptajnen ønskede det.

Kaptajnen blev overmaade glad og sendte straks en Vaad af Sted med ham. Til alt Held kom jeg ogsaa med i Vaaden.

Da vi kom derover, mødte vi en Glendighed, som jeg aldrig vil kunne af se igen.

Svineri var der alle Vegne, og midt i Svineriet den grænseløse Forvirring og grædende Larm.

Der var en Flok Negre — ikke saa grumme Mange som de andre —, og da Vaughan ikke paa anden Maade kunde forklare dem, at de var fri, havde han ladet Haandjernene og Jodlænerne tage af dem. Disse fik saa i Stedet for Anvendelse paa de Ulsinger, der betjente Skonertten.

De forte var helt ude af sig selv og for omkring paa Dækket, brøslende som vilde Dyr; en Del af dem havde samlet sig om Vaughan og raabte op til ham i Alverdens Tungemaal og Dialekter, lige fra Zukhargon til Parisermålet, som det lyder i Vledulgerid.

Da vi kom op paa Dækket, stod Vaughan oven paa en stor Tønde, han i sin Fortvivlelse var springen op paa.

Da han fik Øje paa os, raabte han: „For Barmhjertighedens Skyld! er der nogen af jer, som kan gøre sig forstaaelig for dette Raf. Vi har givet dem Rom, og det gør dem helt uhyrlige. Se, den store Skrabat der! to Gange har jeg laaet dem omkuld, men han brøler, saa snart han kommer paa Venene igen. Jeg har prøvet paa at tale Choctaw til dem, men de forstod ikke et levende Muf deraf.“

Nolan fortalte nu, at han kunde tale Portugisisk, og de halede saa et Par af de pæneste Negre frem, om hvem man paa en eller anden Maade havde faaet at vide, at de havde arbejdet for Portugiserne paa Kyflen ved Fernando Poo.

„Fortæl dem, at de er fri!“ sagde Vaughan, og at de Skurke, der har taget dem med sig, skal blive hangte, saa snart vi kan fæfse dem dertil.“

Nolan fortærede dette paa Portugisisk til de to Mænd, som atter i deres eget Sprog fortalte det til de andre.

Dg nu blev der en Sujen og Strigen af Mæde, en Hoppen og Dansen — nogle styrkede hen og kyssede Nollans Fødder, en hel Skare stormede hen til Nolan, hvor Vaughan stod, og sprang omkring ham med Haab og Gøbærder, der vistnok skulde sige, at de tilbød og arede ham som en Gud.

Nolan saa helt fornyset ud. „Sig dem, Hr. Nolan, at jeg vil bringe dem alle sammen til Sæp Palmas.“

Men dette fandt ikke i saa god Jord. De fleste af dem vilde i Sæp Palmas være lige saa langt fra deres Hjemstavn som i New-Orleans eller Rio Janeiro; det vil sige: de skulde for evigt være firkte fra deres Jædreland.

Dg Tolken udbrød øjeblikkelig: „Oh, non Palmas“, hvorpaa de foretog en endeløs Mængde andre Tilfælsninger.

Vaughan sølte sig noget skuffet over, at hans Tilbud modtoges med en saa aabenbar Misforståelse, og bad Nolan overveje, hvad de sagde. Svøddraaberne perlede frem paa den stakkels Tyrers hvide Pande, da han lysede paa de forte Mand og sagde:

„Hans siger: Nej ikke til Palmas! Han siger: For os hjem! lad os komme tilbage til vort eget Land, til vort eget Hjem, til vore egne Jmaa Børn og Koner. Han siger, at han har en gammel Fader og Moder, som vil dø af Sorg, hvis de ikke faar ham tilbage. Den anden siger, at han en Dag gif hjemme fra, da alle hans Slægtninge var syge, for at faa den hvide Dødder i Fernando Poo med sig hjem, men saa fik disse Dødder fat paa ham lige ved Bugten, da han allerede havde Hjemmet i Sigte, og efter den Dag har han aldrig set nogen af sin Familie igen. Og her er en tredie — vedblev Nolan med halvblodt Sprog — „som ikke har hørt et Ord fra sit Hjem i et halvt Aar, fordi han har været lufet inde i en af de djævelske Slaveindbegninger, som de har derovre.“

Vaughan talte lidt om, hvor frygteligt det havde været for ham at høre Nolan fremstille disse Ord.

Dg jeg, som ikke anede noget om den Videlse, der dulgte sig bag hans Ord, jeg kunde je paa de Indse, at de næppe formaade at beherske deres Bevægelse.

Fere af dem havde Taarer i Øjnene. Ja, selv Negrene holdt inde med at brøle, da de saa Nollans Sjælevaande, og Vaughan's dybe Bevægelse.

Saa snart han kunde komme til Orde, sagde han: „Sig ja, ja, ja! Sig til dem, at de skal komme til Maagebjergene, og de har Lyst. Om jeg saa skal se Skonertten genkem den store hvide Sandsten, skal de komme hjem.“

Nolan var ikke længe om at tolke disse Ord. Dg saa styrkede de alle sammen igen hen til ham for at kysse ham og bad om Lov til at gnide deres Næse mod hans.

Men nu kunde han ikke udholde det længere. Han bad Vaughan om Tilladelse til at jesse tilbage og vinkede mig ned i vor Vaad. Dg da vi sad sammen i Agterstævnen, medens Søfolkene roede Vaaden, sagde han til mig:

„Unge Mand! lad dette lære Dem, hvad det vil sige at være uden Familie, uden Hjem og uden Jædreland! derom De nogen Sinds frittes til at sige et Ord eller begaa en Handling, der kunde sætte en Skrammel mellem Dem og Deres Familie, Deres Hjem og Deres Jædreland, saa bed Gud om, at han i sin Naade og Barmhjertighed vil tage Dem til sin Himmil i samme Stund. Gold fast ved Deres Familie, kære Barnd glem, at De har et Selv, og gør alt for Deres kære. Lænt paa Deres Hjem; skriv til Deres Fader og Moder; tal til andre om dem. Jo længere De kommer fra Deres Hjem, des nærmere maa det være Dem i Tanken, og saa snart De er fri, maa De stynde Dem tilbage til Deres Brønder, ligesom disse stakkels Slaver. Dg Deres Jædreland, mit Barn!“ — her var det, som om Ordene vilde sidde ham fast i Halsen — „Deres Jædreland og Deres Flag“ — han pegede ud mod Skibet — „skal være Dem dyrebærest af alt paa Jorden. Ells aldrig den Mulighed falde Dem ind, at De kunde forlade det Land, der har forført Dem; adlyd det og tjen det, om det saa krævede af Dem, at De skulde gaa gennem Ild og Vand og tufinde Pinsler. I hvad der end møder Dem, i hvem der end kommer og lofter og trækker Dem, saa vend ikke Blifet bort fra Deres Flag, lad aldrig en Dag gaa til Hvile, uden at De har bedet Gud om at give det Ulykke og Beslignelse. Guff vel paa, mit Barn, at bag ved alle disse Mennefter, De færdes iblandt, bag Befalingsmænd og Officere, bag Regjeringsmænd og Folket staar selve Jædrelandet, Deres eget Land, og at De tilhører det, som De tilhører Deres egen Moder. Stærk det, som De vilde stærke Deres Moder, derjom der kom Tjender, som vilde bruge Vold imod hende.“

Den dybe, stille Ridskab, hvormed han sagde disse Ord, greb mig med en underlig Magt.

Jeg fremstammede noget om, at jeg vilde gøre, som han sagde, og aldrig havde tænkt at gøre andet. Han syntes ikke at høre, hvad jeg sagde, men han hvilede sig frem for sig selv: „Al, om nogen havde talt saaledes til mig, da jeg var i Deres Alder.“

Det var vistnok denne Galvortrolighed fra hans Side — en Fortrolighed, som jeg ikke har misbrugt, da jeg aldrig har omtalt dette for nu —, der blev Begyndelsen til vort Venfak.

Han var meget venlig imod mig. Tidt blev han siddende oppe eller stod op midt om Natten for at spadsere paa Dækket med mig, naar jeg havde Vagt. Han hjalp mig med mine matematiske Studier, og det er hans Skyld, at jeg kom til at drive dem med Zver. Han loante mig Bøger og hjalp mig med min Læsning.

(Sluttes.)

*) En Hentydning til de tretten ældste Unionsstater.